

קריאה ב'פנומנולוגיה של הרוח' של היגל
ד"ר אליעזר מלכיאל
בן גוריון תשע"ט, סמסטר ב

תיאור:

היגל הוא אחד מגדולי הפילוסופים בעידן המודרני -- "בלי להבין את היגל לא ניתן להבין אלא מעט מן התנועות שהתחוללו לאחר זמנו, ואילו לימוד הגותו פותח דלתות רבות" (וולטר קאופמן). חיבורו 'הפנומנולוגיה של הרוח' (1807) נחשב אחד החשובים בקורפוס הפילוסופי שלו, אם לא החשוב ביותר. במהלך הקורס נקרא קריאה קפדנית בחלקים מחיבור זה (שמקצתם, אם כי לא כולם, תורגמו לעברית; לפירוט ראו בהמשך) וננסה לעמוד מתוכו על רעיונות מרכזיים בהגותו: מהי בכלל פילוסופיה ומהי זיקתה לחיים, יחסי טבע ורוח, חירות והיקבעות, מהו סובייקט וכיצד הוא קונה אחיזה באובייקטיביות, תפיסת ההיסטוריה, פרטיקולריזם ואוניברסליזם, יחיד ומדינה ועוד. את הרעיונות האלה נציג בהקשרם המקורי במחשבת זמנו, ונבחן אותם גם בהקשר תרומתם למחשבת זמננו. מלבד עמידה על מושגים יסודיים בפילוסופיה של היגל, מטרת הקורס היא גם לספק כלים לקריאה בטקסטים שלו.

Reading Hegel's *The Phenomenology of Spirit*:

Hegel is one of the most controversial thinkers in the philosophical tradition. His enormous influence, however, is indisputable. *The Phenomenology of Spirit* (Phänomenologie des Geistes, 1807) is one of his most important philosophical works. The book had a profound effect in Western philosophy, and "has been praised and blamed for the development of existentialism, communism, fascism, death of God theology, and historicist nihilism" (Terry Pinkard). In the course of this class we shall read carefully sections from this text (and from few other Hegelian texts), and extract from them some of his basic ideas concerning subjectivity, mind-world relations, freedom and embodiment, history, society and dialectic. We shall present these ideas in their original historical context, and occasionally look upon their impact on contemporary thought.

כאמור, במהלך הקורס נקרא פרקים נבחרים מתוך *הפנומנולוגיה של הרוח*: שתי ההקדמות, החטיבה 'תודעה', 'הדיאלקטיקה של האדון והעבד' מהחטיבה 'תודעה עצמית' ופרקים נוספים מהחטיבה 'תבונה ורוח'. במהלך קריאת הטקסט הבסיסי נשלב, בצמתים טקסטואליים ותימטיים הולמים, מובאות מהחיבורים הנוספים הבאים: מבוא לתולדות הפילוסופיה, מבוא לפילוסופיה של ההיסטוריה, הפילוסופיה של המשפט, רוח הנצרות וגורלה.

דרישות הקורס:

נוכחות בשיעורים היא חובה. לקראת כל שיעור תתבקשו לקרוא פרקים מתוך *הפנומנולוגיה*, שאגדיר משיעור לשיעור, ולתת את דעתכם על הנאמר בהם לאור שאלה שאציג להנחיית הקריאה. פגמים ספורות במהלך הסמסטר אבקשכם להשיב על השאלה בכתב, ולשגר את תשובתכם (באמצעות אתר הקורס במודל) לעיוני. מטלת הסיום בקורס תהיה בחינת בית. במסגרתה תתבקשו להשיב על שאלות שנוגעות לנושאים שנידונים בספר ועלו בשיעור. בתשובותיכם תידרשו בין השאר לפרש בדקדקנות מובאה מן *הפנומנולוגיה* שנוגעת לנושא השאלה.

מתכונת הציון בקורס: ציון הקורס ייקבע על פי ציון הבחינה, מתוך שימת-לב לעמידתכם בדרישות הקריאה השוטפות (ובכללן תשובותיכם לשאלות להנחיית הקריאה).

רשימת קריאה:

כתבי היגל:

הקדמה לפנומנולוגיה של הרוח, תרגם (וביאר) ירמיהו יובל, מאגנס, ירושלים תשנ"ו.
הדיאלקטיקה של האדון והעבד, תרגם (וביאר) יצחק קליין, אוניברסיטת חיפה, 1978.
מבוא לתולדות הפילוסופיה, תרגם מרדכי בן-אשר, מאגנס, ירושלים, תש"ן.
רוח הנצרות וגורלה, תרגם גדי גולדברג, רסלינג 2005
פילוסופיה של המשפט, תרגם גדי גולדברג, ערך וכתב מבוא פיני איפרגן, שלם, ירושלים 2011.

בתרגום לאנגלית:

The Phenomenology of Spirit, tr. Terry Pinkard, 2008

Introduction to the Philosophy of History, tr. L. Rauch, Hackett, Cambridge 1988

ספרות משנית:

מבוא לפילוסופיה של היגל באופן כללי:

Taylor, C.: *Hegel*, Cambridge University Press, 1975

Inwood, M.J.: *Hegel*,

איפרגן, פ': הטרגדיה בחיים האתיים, מרכז שלם, ירושלים תש"ע.

עזרים לקריאת הפנומנולוגיה של הרוח:

Pinkard, T.: *Hegel's Phenomenology: The Sociality of Reason*, Cambridge University Press, 1996

Forster, M.: *Hegel's IDEA of a Phenomenology of Spirit*, The University of Chicago Press, Chicago and London, 1998

Quentin L.: *A Reading of Hegel's Phenomenology of Spirit*, Fordham University Press, 1976

Norman R.: *Hegel's Phenomenology, A Philosophical introduction*, Sussex University Press, 1976

Foster M.: "Hegel's Dialectic Method", in Beiser, 1993

Beiser F. C. (ed.), *The Cambridge companion to Hegel*, Cambridge University Press, 1993

Guyer P.: "Thought and Being: Hegel's Critique of Kant", in Beiser 1993

Lear, J.: "Transcendental Anthropology", in Pettit & McDowell (eds.), *Subject, Thought and Context*, Clarendon Press, Oxford, 1986

Pippin, R.: You Cannot Get There From Here, in Beiser, 1993

Pippin, R.: *Hegel's Idealism*, Cambridge University Press, 1989

Taylor, C.: "The opening sections of the Phenomenology of Mind, in MacIntyre (ed.) : *Hegel: A Collection of Critical Essay*, University of Notre Dame Press, 1976